

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI
ZAGREB**

**POSLIJEDIPLOMSKI MAGISTARSKI ZNANSTVENI STUDIJ
TEHNIČKO TEHNOLOŠKI SUSTAVI U PROMETU
I TRANSPORTU**

BOJAN HLAČA

**RIJEČKA LUKA KAO ČIMBENIK RAZVITKA
HRVATSKOG PROMETNOG SUSTAVA**

MAGISTARSKI ZNANSTVENI RAD

RIJEKA, 2003.

SADRŽAJ

	Stranica
1. UVOD	1
2. GEOPROMETNI POLOŽAJ LUKE RIJEKA I NJENA POVEZANOST U PROMETNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE	7
2.1 GEOPROMETNI POLOŽAJ LUKE RIJEKA	8
2.1.1 Geoprometni položaj Luke Rijeka u okviru sjevernojadranskih Luka	8
2.1.2 Geoprometni položaj Luke Rijeka u odnosu na luke na Sjevernom i Baltičkom moru	10
2.2 ANALIZA POVEZANOSTI RIJEČKE LUKE U PROMETNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE	12
2.2.1 Povezanost riječke luke sa željezničkim prometom	16
2.2.2 Povezanost riječke luke s cestovnim prometom	21
3. ANALIZA DOSADAŠNJEG STANJA I RAZVITKA RIJEČKE LUKE	26
3.1 ANALIZA RAZVITKA RIJEČKE LUKE DO 1990. GODINE	27
3.2 ANALIZA RAZVITKA RIJEČKE LUKE OD 1991. DO 1997. GODINE	31
3.3 PROSTORNI OBUHVAT I MATERIJALNA OSNOVA	33
3.3.1 Riječko - sušački lučki bazen	38
3.3.1.1 Generalni teret	44
3.3.1.2 Terminal za drvo	50
3.3.1.3 Putnički promet	58
3.3.1.4 Rasuti teret	61
3.3.2 Bakarski lučki bazen	63
3.3.3 Raški lučki bazen	63
3.3.4 Pozadinski skladišni kompleks Škrljevo	64
3.3.5 Omišaljski lučki bazen	64
3.4 ANALIZA KRETANJA PROMETA RIJEČKE LUKE	65
3.4.1 Promet tereta	65
3.4.2 Putnički promet	76
3.5 ANALIZA TZV. "USKIH GRILA" KOJA OMETAJU RAZVOJ LUKE	79
3.5.1 Prostorna "uska grla"	80
3.5.2 Nedostatak suvremene prekrcajne opreme	81
3.5.3 "Uska grla" u vanjskom transportu	83
3.6 UZROCI KOJI OTEŽAVAJU POSLOVANJE I OGRANIČAVAJU RAZVOJNE MOGUĆNOSTI RIJEČKE LUKE	84
3.7 ULAGANJA LUČKE UPRAVE RIJEKA U IZGRADNJU I ODRŽAVANJE LUKE RIJEKA U RAZDOBLJU OD 1996. DO 2002. GODINE	87
3.7.1 Osnivanje i djelatnost Lučke uprave Rijeka	87
3.7.2 Ulaganja i izvori sredstava za izgradnju i održavanje lučke infrastrukture i suprastrukture	88

4. RAZVOJNI PLANOV I RIJEČKE LUKE	92
4.1 PLANSKA OSNOVA BUDUĆEG RAZVITKA	92
4.2 OSNOVNE ODREDNICE DESETOGODIŠNJEG PLANA RAZVOJA LUKE RIJEKA	95
4.3 PROSTORNA KONCEPCIJA RAZVOJA LUČKOGA PODRUČJA	100
4.4 PROJEKCIJA PROMETA LUKE RIJEKA	107
4.4.1 Projekcija prometa "Luke" Rijeka d.d.	107
4.4.2 Projekcija prometa Putničke luke	113
5. MOGUĆNOSTI MODERNIZACIJE LUKE RIJEKA	118
5.1 ELEMENTI I CILJEVI MODERNIZACIJE LUKE RIJEKA	118
5.1.1 Modernizacija terminala za generalni teret	121
5.1.2 Premještaj terminala za drvo	124
5.1.3 Putnička luka	137
5.1.4 Ostala investicijska ulaganja	145
5.1.5 Investicijska ulaganja "Luke" Rijeka d.d.	147
5.2 UKUPNA VRIJEDNOST INVESTICIJSKIH ULAGANJA	148
5.3 DINAMIKA ULAGANJA I PREDVIĐENI IZVORI FINANCIRANJA	151
5.3.1 Dinamika ulaganja	151
5.3.2 Izvori sredstava	152
6. DRUŠTVENI ASPEKT ULAGANJA U PROJEKT MODERNIZACIJE LUKE RIJEKA	154
6.1 UTJECAJ MODERNIZACIJE LUKE RIJEKA NA RAZVOJ TURIZMA	157
6.2 UTJECAJ MODERNIZACIJE LUKE RIJEKA NA PORAST ZAPOSLENOSTI	162
6.3 UTJECAJ MODERNIZACIJE LUKE RIJEKA NA VRIJEDNOST NEKRETNINA U GRADU	164
7. ZAKLJUČAK	167
SAŽETAK	174
SUMMARY	177
LITERATURA	180
POPIS TABLICA	183
POPIS GRAFIKONA	185
POPIS SLIKA	186
POPIS ZEMLJOVIDA	187

SAŽETAK

Aktualni trenutak hrvatskog pomorstva kao vitalnoga nacionalnoga gospodarstva može se ocijeniti izrazito nezadovoljavajućim. Posljednje desetljeće je obilježeno ne samo stagnacijom nego i opadanjem svih gospodarskih djelatnosti vezanih uz more.

Pri tome treba imati na umu da je riječka luka najveća nacionalna luka preko koje se ostvaruje najveći lučki promet roba, te da je proces zaostajanja i propadanja hrvatskih luka, pa tako i riječke luke, u svim njegovim segmentima dugotrajan i rezultat brojnih negativnih objektivnih i subjektivnih okolnosti.

U takvoj konstelaciji odnosa čini se opravdanim i znanstveno utemeljeno istražiti sve činitelje prometnih i prostornih mogućnosti i razvojnog procesa riječke luke, koji mogu pozitivno i izravno utjecati na zaustavljanje negativnog trenda kretanja lučkog prometa. Sukladno tome predlaže se tema (naslov) magistarskog znanstvenog rada **RIJEČKA LUKA KAO ČIMBENIK RAZVITKA HRVATSKOG PROMETNOGA SUSTAVA**.

Poslovanje Luke Rijeka opterećeno je brojnim teškoćama vezanim uz okruženje i unutarnje probleme u samom poduzeću, što se negativno odrazilo i na kretanje lučkog prometa.

Iz takve problematike i problema istraživanja definiran je i predmet istraživanja:

Istražiti položaj, razvitak, prostorni obuhvat, dosadašnje poslovanje, te elemente koji otežavaju i ograničavaju razvojne mogućnosti riječke luke, elemente planske osnove budućeg razvitka, razvojne planove riječke luke, planirana investicijska ulaganja, prijedlog modernizacije riječke luke, kao ključnog čimbenika razvitka hrvatskoga prometnog sustava, multiplikativne koristi svih subjekata koji posluju na području Luke Rijeka, te društvene koristi koje će imati subjekti i šira zajednica u okruženju kao posljedicu ulaganja u modernizaciju i uređenje lučkog područja.

Imajući na umu kompleksnost problema i predmeta istraživanja postavljena je *temeljna znanstvena hipoteza*:

Negativni trend kretanja lučkog prometa riječke luke rezultat je teškoća, promjena i negativnosti koje su pratile njeno poslovanje. Jedan od važnijih uzroka koji otežavaju poslovanje i ograničavaju razvojne mogućnosti riječke luke je u tome što je Luka Rijeka tijekom osamdesetih godina propustila važan investicijski ciklus ulaganja u suvremene kapacitete i tehnologije. Ulaganje u modernizaciju, opremanje i uređenje lučkog područja ima multiplikativne koristi za sve subjekte koji posluju na području Luke Rijeka, a izravne i posredne koristi imaju i subjekti i šira zajednica u okruženju.

Svrha izrade magistarskoga znanstvenog rada **RIJEČKA LUKA KAO ČIMBENIK RAZVITKA HRVATSKOGA PROMETNOG SUSTAVA** je istražiti probleme i nepovoljne uvjete pod kojima luka posluje, te istražiti razvojne mogućnosti riječke luke u ozračju postojećih prilika.

Cilj je pokazati kako iskoristiti nadolazeće razdoblje za zaustavljanje negativne tendencije razvoja luke, kako stvoriti osnovu luci za stvaranje bolje pozicije u odnosu na konkurentne luke i ekonomske prometne pravce.

Navedena problematika nametnula je potrebu da se tematika ovoga rada sustavno prezentira u 7 međusobno povezanih dijelova: uvod, geoprometni položaj Luke Rijeka i njenu povezanost u prometni sustav Republike Hrvatske, analizu dosadašnjeg stanja i razvitka riječke luke, razvojne planove riječke luke, mogućnosti modernizacije luke Rijeka, društveni aspekt ulaganja u projekt modernizacije i zaključak.

Hrvatski lučki sustav potrebno je u cijelosti modernizirati i prestrukturirati. Strategijom razvitka pomorstva Republike Hrvatske utvrđeno je da su morske luke ključni podsustav pomorskog sustava i akcelerator prometnih tokova i razvitka brojnih gospodarskih djelatnosti zemlje. Njom je definirano da se kao teretne luke mogu razvijati luke Rijeka i Ploče, a u pomorskom putničkom prometu makrologistički centri trebale bi postati luke Rijeka, Zadar, Split i Dubrovnik.

Slijedeći osnovne strateške ciljeve hrvatskoga lučkog sustava, Desetogodišnjim planom razvoja utvrđen je plan modernizacije i izgradnje riječke luke čija je realizacija predviđena po fazama. Prostorni koncept razvoja lučkoga područja predviđa koncentraciju generalnih tereta, drva i žitarica na zapadnom dijelu

luke u riječkom bazenu, postupnu prenamjenu stare luke Sušak i Delte u putničke, turističke i promotivne pomorske sadržaje, proširenje i tehničko - tehnološko unapređenje kontejnerskog i Ro-Ro terminala, koncentraciju rasutih tereta u Bazenu Bakar, te afirmaciju Bazena Raša za lučke kapacitete pogodne za smještaj izvan gusto naseljenih područja.

Oživljavanje luke i pripadajućega prometnog pravca, u idućem srednjoročnom razdoblju, moguće je uz primjenu odgovarajućih mjera, drugačije gospodarenje u Luci i pravilan odnos države prema Luci, čime će se postići radikalna zaokret u poslovanju riječke luke i osigurati joj zasluženno mjesto u hrvatskom lučkom sustavu te poboljšati odnos prema konkurentnim lukama Trstu i Kopru.

Modernizacija i obnova riječke luke je nužan preduvjet očekivanoga razvojnog procesa u dijelu oslobađanja prostora Delte za potrebe grada, kao i prostora Baroša i cijelog priobalja od Delte do Putničke obale, gdje će se pokrenuti nove aktivnosti s novim mogućnostima za Grad Rijeku.

Ulaganje u modernizaciju, opremanje i uređenje lučkog područja ima multiplikativne koristi za sve subjekte koji posluju na području Luke Rijeka, a izravne i posredne koristi imaju i subjekti i šira zajednica u okruženju. Dokazano je da je riječ o značajnom, kvalitativno novom razvitku, koji je utemeljen, prije svega, na obnovi, revitalizaciji i urbanom "spajanju" grada i mora kao i njihovoj kvalitetnoj gospodarskoj povezanosti.

Riječ luka je prepoznatljiv poticatelj razvitka određenih djelatnosti. Ona posluje po osnovnim ekonomskim načelima, s ciljem pružanja usluga i širenja gospodarskih djelatnosti, i osnovni je čimbenik o kojem ovisi pravilno i učinkovito funkcioniranje ostalih sudionika u prometu.

SUMMARY

The actual moment of the Croatian maritime affairs as a part of vital national economy may be evaluated pronouncedly unsatisfactory. The last decade has been characterized not only as stagnant but also by decline of all economic activities relating to the sea.

In this connection it must be born in mind that the Port of Rijeka is the biggest national port realizing the most considerable cargo traffic and that the lagging and dilapidation process of Croatian ports, including also the Port of Rijeka, is in all its segments long-lasting and consequence of numerous objective and subjective circumstances.

In such constellation of relations it is deemed to be justified and scientifically founded to research all factors of traffic and physical possibilities and development process of the Port of Rijeka that can have positive and direct impact on stopping the negative throughput trend. The thesis (title) of the master's scientific work ***PORT OF RIJEKA AS A FACTOR FOR CROATIAN TRAFFIC SYSTEM DEVELOPMENT*** shall be proposed in these terms.

Numerous difficulties relating to environment and internal problems in the company self encumber the business operation of the Luka Rijeka having a negative impact on throughput.

Such problem area and problems have defined the subject of research:

To research position, development, physical scope, previous operations and elements impeding and limiting development possibilities of the Port of Rijeka, planned elements for the future development, development plans of the Port of Rijeka, planned capital investments, proposal for Port of Rijeka modernization as the key factor for development of Croatian traffic system, multiplicative benefits for all entities dealing on the area of the Port of Rijeka and social benefits that the entities and larger community in the environmental shall have as consequence of investment into modernization and improvement of the port area.

The basic scientific hypothesis has been set up taking into consideration the complexity of problems and subject of research:

The negative trend of Port of Rijeka's throughput is the result of difficulties, changes and negativeness following its operations. One of the most important reasons impeding its operation and limiting development possibilities of the Port of Rijeka is the fact that the Luka Rijeka missed the important investment cycle into modern capacities and technologies in the eighties. Investment into modernization, equipping and improvement of the port area has multiplicative benefits for all entities dealing on the area of the Port of Rijeka and direct and indirect benefits also for all entities of the larger communities in the environment.

The purpose of compilation of the master's scientific work **PORT OF RIJEKA AS A FACTOR FOR CROATIAN TRAFFIC SYSTEM DEVELOPMENT** is to research problems and unfavorable conditions under which the Port is dealing and to study possibilities for development of the Port of Rijeka under present circumstance.

The intention is to show how to capitalize the future period to stop negative tendencies of port's development, how to make basis for the port in order to provide for better position in respect of competing ports and economic traffic directions.

The mentioned problem area has called for presentation of themes of this work through 7 interconnected parts: Introduction, Geo-traffic Position of the Port of Rijeka and its Connection into Traffic System of the Republic of Croatia, Analysis of Previous Conditions and Development of the Port of Rijeka, Development Plans for the Port of Rijeka, Modernization Possibilities, Social Aspects of Investments into Modernization Project and Conclusion.

The Croatian port system has to be completely modernized and restructured. The development strategy of maritime affairs of the Republic of Croatia sets that the seaports are the key sub-system of the maritime affairs system and accelerator of traffic courses as well as development of numerous economic activities in the country. It defines that the Port of Rijeka and the Port of Ploče can be developed as cargo ports and the Port of Rijeka, Port of Zadar, Port of Split and Port of Dubrovnik should be developed as macrologistic centers in maritime passenger traffic.

Following the basic strategic objectives of the Croatian port system the Ten year Development plan for modernization and construction of the Port of Rijeka has been set up foreseeing the implementation by stages. The physical concept of the port area

development provides for concentration of general cargo, timber and grain on the West port part of the Rijeka Basin, gradually redevelopment of the old ports Sušak and Delta into passenger, tourist-trade and promotional maritime programs, enlargement and technical - technological improvement of container and RO-RO terminal, concentration of bulk cargo at Bakar Basin and affirmation of Basin of Raša for port capacities suitable to be located outside densely populated areas.

Revitalization of the port and appertaining traffic direction in the next medium period can be done by applying appropriate measures, different management at the port self and correct government's relation towards the port that shall enable to achieve a fundamental turn in operations of the Port of Rijeka and to provide for rightful place within the Croatian port system as well as to improve relation towards competing Port of Trieste and Port of Koper.

Modernization and reconstruction of the Port of Rijeka is an imperative precondition for expected development process for the purpose to release a part of Delta area for City needs as well as the Baroš area and all coastal part from Delta to Passenger quay. On this area the new activities shall be initiated with new possibilities for the City of Rijeka.

Investment into modernization, equipping and improvement of the port area has multiplicative benefits for all entities dealing on the area of the Port of Rijeka and direct and indirect benefits also for all entities of the larger communities in the environment. It has been proved that the subject is the significant, qualitative new development based, first of all, on reconstruction, revitalization and urban city - sea "linkage" as well as their economic connection in terms of quality.

The Port of Rijeka is recognizable development instigator of specific activities. It runs business pursuant to basic economic principles with the purpose to render services and extend economic activities and it is the basic factor on which depends correct and efficacious functioning of other traffic participants.